Vedlegg sak 5
Møtedato: 16.12.08

BIRKELAND INNOVASJON
Technology Transfer Office at the University of Oslo

Universitetet i Oslo
Universitetsdirektøren
Pb. 1072 Blindern
0316 Oslo

Your ref.
Our ref.
Oslo, 10 December 2008

Birkeland innovasjon
Technology Transfer Office
at the University of Oslo
P.O. Box 1061 Blindern
N-0316 OSLO, NORWAY

Phone: +47 22 84 00 80
Fax: +47 22 84 00 81
post@birkeland.uio.no
http://birkeland.uio.no

Birkeland Innovasjon as i relasjon til andre innovasjonsaktører i våre nære omgivelser

Vedlagt følger et notat som er utarbeidet av styret sammen med fungerende administrerende direktør i Birkeland Innovasjon.

Styret i Birkeland innovasjon har lenge vært opptatt av behovet for at de små aktørene som arbeider med å tilrettelegge for forskningsbasert nyskaping, bør arbeide tettere sammen. Vi mener at om vi skal styrke innovasjonsarbeidet på slikt, må alle som tilbyr tjenester til bl.a. UiOs forskere, utnytte hverandres sterke sider så langt mulig og inngå i en mer helhetlig struktur. Det skjer til en viss grad, men Oslo-området har i dag et meget komplekst aktørbilde som også preges av konkurranse om begrensede ressurser (se illustrasjon på side 4 i vedlagte notat). Dette er historisk betinget, men de siste 4-5 årene har så mye endret seg at strukturen i dag synes urasjonell og utdatert.

Den direkte foranledningen til at vi nå anmoder Universitetet i Oslo om å vurdere å ta organisatoriske grep, er forestående lederskifter både i Birkeland Innovasjon as og i Forskningsparken as. I tillegg vil Medinnova gjennom etableringen av Helse Sør-Øst få TTO-funksjon for hele den store helseregionen og bli en viktig kommersialiseringsaktør for det nye Oslo Universitetssykehus fra 2010. Det har lenge vært arbeidet for å få på plass en avtale mellom UiO og de to helseregionene om bl.a. fordeling av rettigheter. Nå vil avtalepartene være UiO og Helse Sør Øst, men fortsatt er avtalen ikke signert.

Styret i Birkeland innovasjon mener at en slik avtale er viktig, men at den må suppleres med å utvikle en kultur for samarbeid om å *skape* verdiene og vil gjerne være en pådriver for at det skjer i praksis.

Vi har derfor i høst ved flere anledninger – både på administrativt og på styrenivå mellom lederne i Birkeland, Forskningsparken og Medinnova – drøftet alternative muligheter for tettere samhandling mellom selskapene Vårt inntrykk så langt er at alle parter ser positivt på å vurdere mulighetene for å styrke samarbeidet mer formelt, eventuelt vurdere sammenslåing av hele eller deler av selskapene.

Selskapenes formelle rammer i imidlertid litt ulike og det trengs en grundig juridisk/økonomisk gjennomgang av hvilke konsekvenser som vil følge av alternative endringsforslag. Ikke minst vil det være behov for å se nærmere på skatteregler og på forvaltningen av institusjonenes eierskap til forskernes oppfinnelser i forhold til eierskap i ett eller flere fremtidige innovasjonsselskaper.

Birkeland Innovasjon har ikke selv kompetanse til å gjøre dette på en profesjonell måte og etter vår vurdering tilligger det heller ikke selskapet å fatte en beslutning om å igangsette en slik utredning. Dette mener vi er et spørsmål som Universitetet i Oslo bør ta stilling til.

Hvis UiO ønsker det, bidrar vi gjerne slik vår eier måtte se behov for. Hvis UiO ikke ønsker det, vil vi legge hovedvekten på å utvikle mer gjensidig forpliktende samarbeidsavtaler med de andre aktørene. Styret i Birkeland Innovasjon tror likevel at det vil være et svakere virkemiddel enn en organisatorisk tilnærming.

Vedlagte notat er vår oppsummering av situasjonsbildet. Vi håper det gir tilstrekkelig grunnlag for en rask avklaring fra UiOs side om hvorvidt det er ønskelig å ta saken et skritt videre nå. Som ledd i en slik avklaring, forutsetter vi at de store eierne blir enige om å legge til rette for endringer som gir en bedre *helhetlig* struktur. Etter de samtalene vi så langt har vært involvert i, har vi grunn til å tro at det er mulig å få det til. Det er viktig å holde fast på at hensikten med dette er *å oppnå mer innovasjon fra noen av landets aller sterkeste forskningsmiljøer.*

Denne saken har så langt ikke vært grundig drøftet med de ansatte i Birkeland Innovasjon as. De er informert, men vi forutsetter at ansatte i alle de tre selskapene får anledning til å uttale seg og får innflytelse i en eventuell videre prosess i samsvar med Arbeidsmiljølovens forutsetninger.

Med vennlig hilsen

Inger Stray Lien
Styreleder

Per A. Foss
Fung. adm. dir.

Vedlegg: Notat av 27.11.2008.

Forskningsbasert innovasjon ved Universitetet i Oslo. Kan vi utnytte ressursene bedre og styrke vår kommersialiseringsaktivitet gjennom tydeligere rolledeling eller tettere samhandling mellom dagens aktører? Er det grunnlag for sammenslåing av små selskaper?

Forskningsbasert innovasjon ved Universitetet i Oslo.
Kan vi utnytte ressursene bedre og styrke vår kommersialiseringsaktivitet gjennom tydeligere rolledeling eller tettere samhandling mellom dagens aktører?
Er det grunnlag for sammenslåing av små selskaper?

Innledning
Med dette notatet ønsker styret i Birkeland Innovasjon å gi UiOs ledelse en overordnet status for arbeidet i selskapet, samtidig som vi vil peke på noen utfordringer og på muligheter som vi tror tiden nå er moden for å vurdere. Vårt mål er å styrke innovasjonsarbeidet ved Universitetet i Oslo og i Oslo-regionen som helhet. Skal våre forslag realiseres, er imidlertid UiO den viktige aktøren – vi kan forberede og følge opp på universitetets vegne, men det må skje på avklart fullmakt fra vår eier.

I forhold til det store antallet forskere i Oslo-området, er antallet forskningsbaserte innovasjoner lavere enn en kunne forvente. Dette tilsier at vi bør vurdere mulighetene for å få mer ut av de samlede ressursene som settes inn på området og i sterkere grad enn i dag gjøre innovasjon til en integrert del av universitetets forskningsstrategi. NTNU er godt i gang med å gjøre dette og vi ser nå at også Helse Sør Øst tenker i samme baner.

Også ved UiO er det viktig at innovasjon får et sterkere ledelsesfokus både på sentralt hold og på fakultets- og instituttnivå, og vårt ønske er at innovasjon fremheves som en tydelig og sentral oppgave for universitetet i UiOs kommende strategiplan.

I dag er antallet innovasjonsaktører i vårt geografiske nærområde stort, og strukturen er meget komplisert (se figur til slutt i notatet). Styret i Birkeland Innovasjon har derfor ved flere anledninger drøftet hva vi kan gjøre for å styrke samhandlingsevnen mellom aktørene. Det har vist seg vanskelig å gjennomføre tiltak med vesentlig effekt.

Vi tror derfor at det er *eierne* som sitter med hovednøkkelen til å initiere endringer og at det bør vurderes organisatoriske grep som ligger utenfor Birkeland Innovasjons mandat. Blant eierne er Universitetet i Oslo den institusjonen som kan og bør sette seg i førersetet med en klar ambisjon om å få dette til fordi det er universitetets forskere som først og fremst leverer ideer og de bør sikres den beste kompetanse og hjelp vi kan gi dem.

Vår tilråding er at UiO snarest initierer en prosess med sikte på å vurdere mulighetene for og konsekvensene av å slå sammen hele selskaper eller deler av selskaper til en større henhet. De ulike endringsbeslutningene som trengs for å få til dette, bør fattes i løpet av første halvår 2009. Styret i Birkeland innovasjon er innstilt på å bidra etter UiOs behov.

Videre i notatet begrunner vi hvorfor vi mener dette er riktig og hvorfor vi mener tiden er moden for dette nå og oppsummerer hva vi har gjort så langt.

Birkeland Innovasjon – den første gründerfasen er over. Hva nå?
UiOs eget TTO-selskap – Birkeland Innovasjon as – som ble etablert i 2004, har så langt kommet godt i gang med sitt arbeid selv om antallet kommersialiseringer fortsatt er begrenset. Birkeland Innovasjon er i ferd med å bli vel kjent både internt ved UiO og eksternt. Det er etablert et system for kommersialisering, vi har en jevn strøm av (stadig bedre) ideer og vi opplever at et økende antall forskere kontakter Birkeland Innovasjon. Birkeland Innovasjon får inn rundt 70 ideer årlig, har så langt etablert ca 15 selskap og har til en hver tid ca 50

prosjekter i sin portefølje. I dag har Birkeland Innovasjon 12 medarbeidere med høy kompetanse og betydelig samlet erfaring.

Birkeland Innovasjon eies 100 % av UiO og er først og fremt TTO-selskap for Universitetet i Oslo (UiO), men har også avtaler om å betjene Norges Idrettshøgskole (NIH) og Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo (AHO).

Virksomheten finansieres ca. 50 % fra Forny-programmet i Norges forskningsråd og ca. 50 % fra UiO. Så langt er inntekter til Birkeland Innovasjon fra salg av aksjer eller lisenser beskjedne. Totalbudsjettet for virksomheten i 2008 er på ca. 22 mill. Det synes urealistisk å hente vesentlig mer midler enn det vi allerede gjør over UiOs budsjett.

Tiden er nå moden for i større grad å konsentrere innsatsen fremover om selve kommersialiseringsarbeidet. Skal det lykkes, må det skaffes bedre finansiering.

Mangelen på egne investeringsmidler gjør det vanskelig å utvikle de nye selskapene langt nok til at de fremstår som interessante investeringsobjekter for profesjonelle investorer. Dette er en felles utfordring for alle de norske TTO-selskapene. Problemet er påpekt overfor KD og NHD som en viktig brems for at Norge skal få effekt av lovendringene. Vi håper den nært forestående Innovasjonsmeldingen tar denne problemstillingen på alvor og anviser en mulig løsning der staten også bidrar.

Vi står foran et lederskifte i Birkeland Innovasjon. Det gir en anledning til å løfte blikket og se litt lenger fremover - reise spørsmålet om hvilke grep som bør og kan tas nå for å bygge TTO-virksomheten sterkere og bedre på lengre sikt. Ny leder av selskapet tilsettes før jul og vedkommende vil naturlig få ansvaret for flere viktige utviklingsprosesser fremover.

Forskningsparken i Oslo. Dialogen mellom Forskningsparken og Birkeland Innovasjon
Forskningsparken ble opprettet som et innovasjonsselskap lenge før lovendringen i 2002. I starten bisto Forskningsparken forskere ved UiO med å kommersialisere, men etter at Birkeland Innovasjon ble opprettet i 2004 har Forskningsparken konsentrert seg mer om eiendomsutvikling og inkubatorvirksomhet og har også opprette et investeringsfond sammen med Kistefos (Springfondet).

Forskningsparken i Oslo har 7 ansatte, hvorav kun 2 driver med kommersialisering Forskningsparken ivaretar TTO-funksjonen for to høgskoler (HiO og HiØ) og for NIVA, men jobber utover det mest med gründere og med spinouts fra bedrifter.

UiO er den største eieren i Forskningsparken i Oslo (34 %). De andre eierne er SIVA (30,5 %) og Oslo kommune (11 %), samt en rekke institutter og bedrifter med små aksjeposter. Forskningsparken står også overfor et lederskifte.

Med utgangspunkt i de erfaringene vi nå har høstet og de konkrete lederskiftene som vil skje, har rektor i høst invitert til samtaler både med styreleder i Forskningsparken (Kristin Clemet) og med UiOs styrerepresentanter i Forskningsparken og med styreleder (Inger Stray Lien) og UiOs styrerepresentanter i Birkeland Innovasjon om fordeler og ulemper ved en tettere kopling av Birkeland og Forskningsparken. Det er i liten grad konkurrerende virksomhet mellom selskapene. Birkeland håndterer innovasjonsprosesser, men Forskningsparkens tjenestetilbud er langt bredere. Birkeland Innovasjon har kontorlokaler i Forskningsparken.

Styreleder i Forskningsparken har vært i kontakt med de to andre store eierne som har uttrykt interesse for å se nærmere på hvilke fordeler en kan oppnå gjennom en sammenslåing og få vurdert hvordan det kan håndteres, gitt dagens eierstruktur og formelle seslskapsrammer.

De to selskapenes administrasjoner har sammen laget et notat som gjennomgår hva man potensielt kan vinne ved integrasjon og hva en bør passe spesielt på. Der foreslås det å inngå en intensjonsavtale mellom partene om at en prosess skal gjennomføres med et utttrykt mål om en organisasjonmessig integrasjon innen sommeren 2009. Intensjonsavtalen ønskes signert før årssikftet. Styrene i de to selskapene har også drøftet dette og signaliserer interesse for å gå i en slik retning. Birkelands styre oppfatter imidlertid at en slik beslutning ligger utenfor vårt mandat og at UiO som 100 % eier må signalisere positiv holdning til en videre prosess, helst stille seg i spissen for den eieravklaringen som er nødvendig eller evt.gi Birkeland Innovasjon et å spesifikt mandat for å gå videre.

Fra styret i Birkeland Innovasjon er vi særlig opptatt av

1. *at merkevarenavnet Birkeland Innovasjon opprettholdes*
2. *at det samlede servicetilbudet til universitetets forskere styrkes gjennom dette grepet*
3. *at dette bidrar til å skape en tydelig aktørstruktur*
4. *at en prosess for nærmere samarbeid med Medinnova ikke vanskeliggjøres (se under)*
5. *at det regionale perspektivet som Forskningsparken i Oslo har hatt de senere årene, dempes til fordel for konsentrasjon om å utvikle mulighetene i og for de nære forskningsmiljøene*
6. *at juridiske konsekvenser, vedrørende institusjonseierskap til patenter mm., gjennomgås grundig, at økonomiske rammebetingelser avklares og at det bygges en styrbar selskapsstruktur som sikrer effektiv bruk av tilgjengelige innovasjonsressurser – mest mulig penger må inn i primærvirksomheten – dvs. i kommersialiseringsarbeidet*

Helse Sør-Øst. Dialogen mellom Helse Sør-Øst og Birkeland Innovasjon
Faglig sett er det et større overlapp mellom Birkeland Innovasjon og Medinnova. Dette kan illustreres ved at mer enn 60 % av Medinnovas og mer enn 25 % av Birkelands prosjekter er basert på ideer fra forskere med ansettelse både ved UiO og et av Universitetssykehusene i Oslo-regionen. Det har over år pågått et arbeid for å få på plass en samarbeidsavtale mellom Universitetet i Oslo og de to helseregionene, men denne avtalen er fortsatt ikke undertegnet, noe som innebærer at det for alle prosjekter der det er fellesinteresser, må forhandles separat når det gjelder fordeling av rettigheter. Det pågår imidlertid i økende grad prosjektsamarbeid mellom Birkeland og Medinnova for å håndtere slike fellesprosjekter.

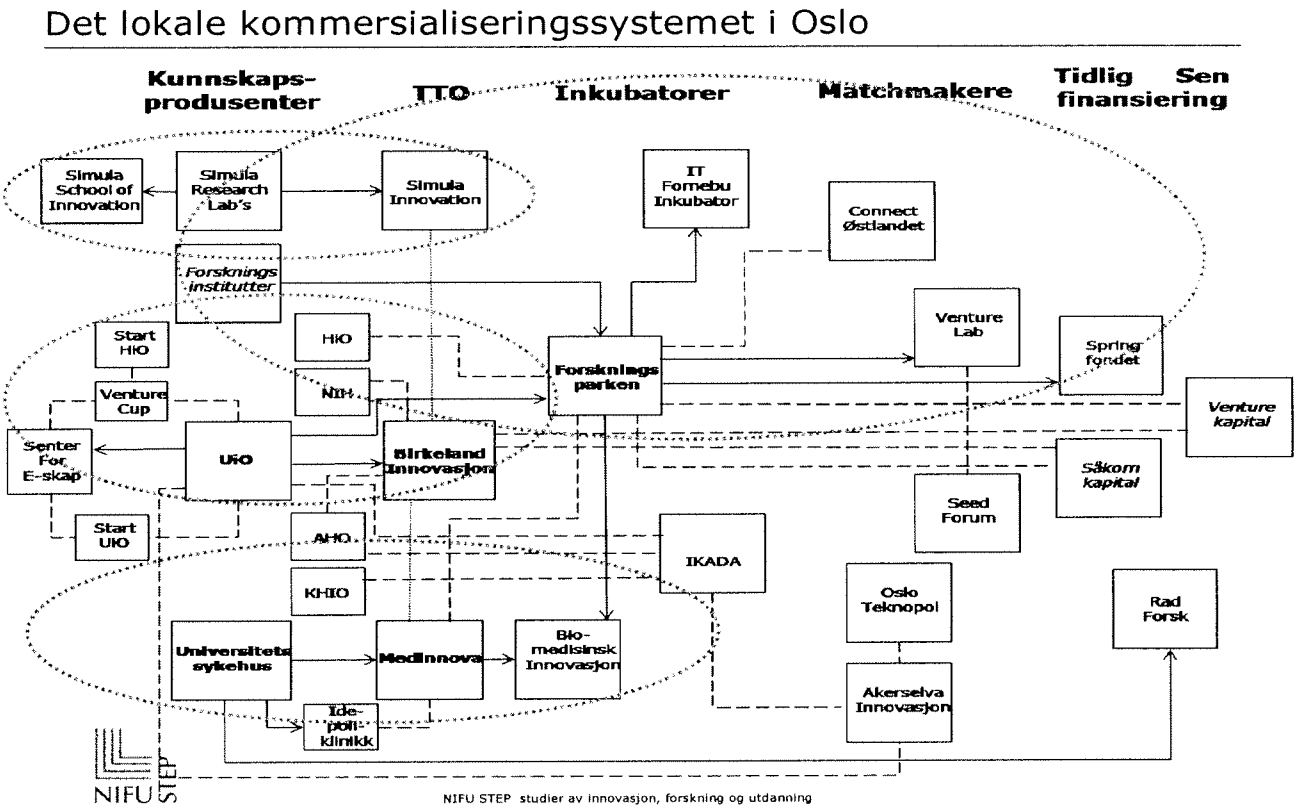
I januar 2007 ble Helse Sør og Helse Øst slått sammen og 20. november 2008 ble det besluttet å etableres Oslo Universitetssykehus HF gjennom en sammenslåing av Ullevål HF, Aker HF og Rikshospitalet HF. Helse Sør Øst har i denne prosessen også lagt betydelig vekt på å styrke forskningen og har integrert innovasjon som en del av sin forskningsstrategi. En handlingsplan for innovasjon (2008-2011) ble vedtatt i oktober 2008. Medinnova blir nå felles kommersialiseringsenhet for hele Helse Sør Øst. Medinnova eies fortsatt 100 % av Rikshospitalet HF og selskapet har 17 medarbeidere. I den nye handlingsplanen vektlegges behovet for å utvikle samarbeidet mellom helsesektoren og U&H-sektoren når det gjelder innovasjon. Dette er omtalt som et viktig arbeidsmål våren 2009.

Adm.dir.+ forskningsdirektør i Helse Sør Øst og styreleder + fung. adm. dir. i Birkeland Innovasjon har også drøftet fremtidsperspektiver og – ønsker. Det skjedde i et uformelt møte i

slutten av oktober. Det var enighet om at en bør se på mulighetene for å styrke innovasjonsaktivitetene gjennom et nærmere samarbeid. Fra Birkelands side vil de 6 punktene over også være viktige om det skulle være aktuelt å samle alle de tre nåværende selskapenes innovasjonsaktiviteter i én enhet. Det som eventuelt gjøres av tilnærming mellom Birkeland Innovasjon og Forskningsparken, må derfor – slik vi ser det – ikke legge hindringer for ytterligere samordning av innovasjonsaktivitetene i universitetets nærområde.

Universitetet i Oslo er i en nøkkelrolle for å initiere endring

Summen av de endringer som har skjedd og vil skje fremover, tilsier etter vår mening at det er et riktig tidspunkt for Universitetet i Oslo til å invitere Helse Sør Øst og de andre to store eierne i Forskningsparken (SIVA og Oslo kommune) med i en felles utredningsprosess for å avklare hvilke formelle utfordringer det representerer å slå sammen de tre selskapene, hvilke beslutninger som må gjøres av hvilke aktører for å få dette til og for å kartlegge konsekvenser som følger av en slik fusjon for den enkelte eier. En kan enten tenke seg å slå sammen innovasjonsvirksomheten eller selskapene som helhet. Styret i Birkeland Innovasjon mener det første er det viktigste, men er heller ikke avvisende til en fullstendig integrasjon.

- *Heltrukne piler viser eierskap*
- *Stiplede linjer viser ulike former for samarbeidsavtaler etc.*
- *De stiplede elipsene indikerer "hovedsamarbeidsklynger"*

Oslo Teknopol IKS eies av Oslo kommune og Akershus fylke.
Oslo kommune har også en eierandel i Forskningsparken (11 %).
SIVA har eierandeler både i Forskningsparken (30,5 %) og i IT Fornebu Holding (32,6 %).
Forskningsparken er medeier i IT Fornebu Inkubator.

ISL, 27.11.2008